

KEUSOTE
Keski-Uudenmaan sote

KESKI-UUDENMAAN SOTE -KUNTAYHTYMÄ

AIKUISTEN MIELENTERVEYS-, PÄIHDE- JA SOSIAALIPALVELUT

MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEKUNTOUTUJEN
ASUMISPALVELUJEN KRITEERIT

VOIMASSA 1.3.2022 ALKAEN
KESKI-UUDENMAAN SOTE -KUNTAYHTYMÄN
HALLITUKSEN PÄÄTÖS 15.2.2022, § 22

Sisällysluettelo

1 MIELENTERVEYS - JA PÄIHDEKUNTOUTUJIENTEN ASUMISPALVELUJEN KOKONAISUUS.....	2
2 KAIKKIA MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEKUNTOUTUJIENTEN ASUMISPALVELUJA (OMAT JA OSTOPALVELUT) KOSKEVAT YLEISET JA YHTEISET KRITERIT:	3
3 PALVELUKOHTAISET KRITERIT (OMAT JA OSTOPALVELUT)	4
3.1 KOTIIN VIETÄVÄ TUKI (OMAT JA OSTOPALVELUT)	4
3.2 TUETTU ASUMINEN (OMAT JA OSTOPALVELUT).....	4
3.2.1 PÄIHTEET SALLIVA TUETTU ASUMINEN	5
3.3 PALVELUASUMINEN (OMAT JA OSTOPALVELUT)	6
3.3.1 KEVYT PALVELUASUMINEN	6
3.3.2 PALVELUASUMINEN.....	6
3.3.3 PÄIHTEET SALLIVA PALVELUASUMINEN	7
3.4 TEHOSTETTU ASUMISPALVELU (OSTOPALVELUT)	7
3.4.1 TEHOSTETTU ASUMISPALVELU	7
3.4.2 VAATIVA TEHOSTETTU ASUMISPALVELU.....	7
3.4.3 PÄIHTEET SALLIVA TEHOSTETTU ASUMISPALVELU	8

1 MIELENTERVEYS - JA PÄIHDEKUNTOUTUJIENTEN ASUMISPALVELUJEN KOKONAISUUS

Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalvelut on jaettu Keski-Uudenmaan SOTE - kuntayhtymän omiin asumispalveluihin ja ostopalveluihin. Kaikkia kyseiselle kohderyhmälle suunnattuja asumispalveluja haetaan keskitetysti Asumisen tuen työryhmän prosessin mukaisesti.

Omat asumispalvelut:

- Kotiin vietävä tuki, Kotikuntoutus
- Tuetun asumisen yksikkö Wärttinä
- Tuetun asumisen yksikkö Jyvä
- Palveluasumisen yksikkö Tähti

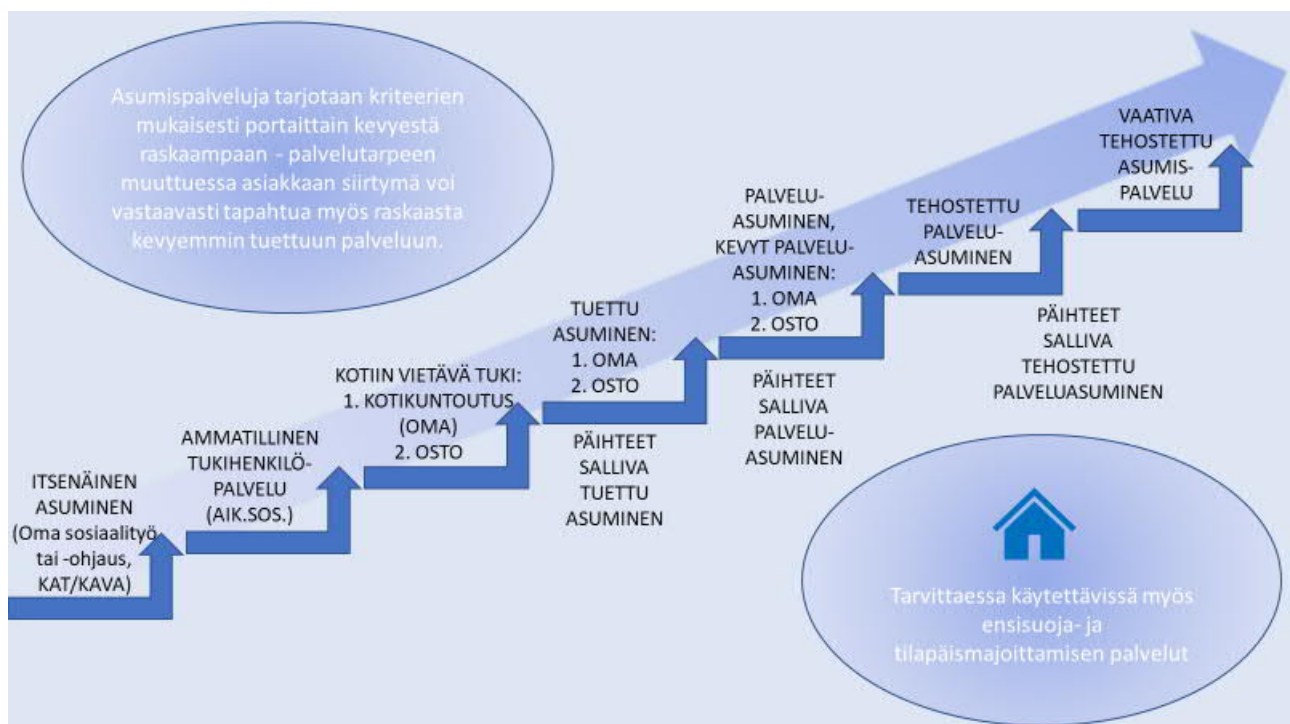
Ostopalvelut:

Päihteiden asumispalvelu

- Kotiin vietävä tuki
- Tuettu asuminen
- Kevyt palveluasuminen
- Palveluasuminen
- Tehostettu asumispalvelu
- Vaativa tehostettu asumispalvelu

Päihteet salliva asumispalvelu

- Kotiin vietävä tuki
- Tuettu asuminen
- Palveluasuminen
- Tehostettu asumispalvelu

Kuva 1. Asumisen portaat (11/2021, Niemi).

2 KAIKKIA MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEKUNTOUTUJIENTEN ASUMISPALVELUJA (OMAT JA OSTOPALVELUT) KOSKEVAT YLEISET JA YHTEISET KRITERIT:

1. Asumispalvelut ovat kuntouttavaa ja tavoitteellista palvelua ensisijaisesti työikäisille asiakkaille, jossa asiakkaan arjenhallinnan sujuminen, asumisen taitojen vahvistaminen, toimintakyvyn ylläpitäminen/edistäminen, yhteiskuntaan osallistumisen (esim. harrastaminen, työtoiminta, kulttuuri) ja itsenäisen selviytymisen tuki ovat keskiössä.
2. Asumispalvelut ovat viimesijainen palvelu suhteessa muihin asiakkaan tuen tarpeisiin vastaaviin sosiaalihoitolain mukaisiin palveluihin. Keusoten omat asumispalvelut ovat ensisijaisia asumispalvelujen ostopalveluihin nähden.
3. Asiakkaan asumispalvelun tarve johtuu ajankohtaisesta mielenterveys -ja/tai päihdeongelman aiheuttamasta pitkäkestoisesta toimintakyvyn alenemisesta.
4. Asiakkaan asumispalvelun tarve ei johdu hoivasta, somaattisesta sairaudesta, fyysisen toimintakyvyn rajoitteesta eikä ikääntymisestä johtuvista syistä (esim. muistisairaus). Asunnottomuus ja/tai pelkkä päihdekäyttö ilman pitkäaikaista toimintakyvyn alenemaa ja siitä johtuvaa asumisen tuen tarvetta ei täytä asumispalvelujen kriteereitä.
5. Asumispalvelun oikea-aikaisuus ja asiakkaan oma motivaatio vastaanottaa asumispalvelua ja siihen kuuluvaa ohjausta ja tukea on keskeistä palvelun järjestämisessä.
6. Asumispalvelun tavoitteena on asiakkaan kuntoutuminen mahdollisimman itsenäiseen tai kevyeen asumispalveluun ja/tai asiakkaan toimintakyvyn ylläpitäminen. Asumispalvelujen tarvetta ja vaikuttavuutta arvioidaan säännöllisesti. Asiakkaan palvelutarpeessa tapahtuvien muutosten myötä tarjottava palvelu voi muuttua (kevyempi/vahvempi tuki) tai päättyä.
7. Asumispalvelut eivät vastaa asiakkaan mielenterveys -ja/tai päihdehoidosta eivätkä korvaa näiden tarvetta, mutta tukevat osaltaan asiakasta psykiatrisen sairauden oireiden hallinnassa, niiden kanssa elämisessä ja päihitteettömyyteen kuntouttamisessa. Asumispalvelujen avulla voidaan ennaltaehkäistä raskaamman tuen ja hoidon tarvetta.
8. Säännöllisesti ja/tai toistuvasti peruuntuneet tapaamiset ja/tai kotikäynnit tai se, ettei asiakas ole yksikössä läsnä eikä sitä ole sovittu asumisen suunnitelmassa tai asiakasta ei muuten tavoiteta työskentelyn edistämiseksi, ovat peruste asumispalvelun päättämiseksi. Asumispalvelun päättyessä asiakas ohjataan tarvittaessa muiden yksilöllistä palvelutarvetta vastaavien sosiaalipalvelujen piiriin.
9. Asiakkaalta edellytetään sitoutumista väkivallattomuuteen ja päihitteettömässä asumispalvelussa päihitteettömyyteen sekä asumispalveluyksikön sääntöihin koko asumisjakson ajaksi.
10. Mikäli asumispalvelua hakevana on pariskunta, asumispalvelun tarpeen arviointi ja päätös tehdään kummankin yksilöllisten tarpeiden perusteella.
11. Asumispalveluihin ei voi ottaa pääsääntöisesti lemmikkejä mukaan.
12. Moniammatillista yhteistyötä tuekseen tarvitsevien yhdyspinta-asiakkaiden palvelutarve tulee olla ainakin alustavasti selvitetty ennen asumispalvelun hakemista. Yhdyspinta-asiakkaiden palvelutarpeen arviointi ja palvelusuunnitelma tulee laatia yhteistyössä monialaisen verkoston kesken.

3 PALVELUKOHTAISET KRITEERIT (OMAT JA OSTOPALVELUT)

Edellisessä luvussa esiteltujen kaikkia asumispalveluja koskevien yhteisten kriteereiden lisäksi on palvelukohtaisia kriteereitä, jotka esitellään seuraavaksi. Kunkin palvelukohtaisen kriteeristön loppuun on kirjattu lisäksi Keusoten omien asumispalvelujen erityispiirteitä.

3.1 KOTIIN VIETÄVÄ TUKI (OMAT JA OSTOPALVELUT)

1. Asiakkaalla on oma asunto, jonne kotiin vietävä tuki annetaan.
2. Asiakkaan mielenterveys -ja/tai päihdeongelman aiheuttama tuen tarve ei ole päivittäistä ja/tai pääasiallinen tuen tarve ajoittuu pääsääntöisesti arkisin 8-16 välille.
3. Asiakas tarvitsee ohjausta ja motivointia asumisen taidoissa ja arjenhallinnassa (esim. asunnon kunnossapito ja laskujen maksu), hän kykenee ottamaan ohjausta vastaan ja hyötyy ohjauksellisesta tuesta.
4. Asiakas selviytyy päivittäistoiminnoista itsenäisesti (herääminen, pukeutuminen, peseytyminen, ruokailu).
5. Asiakas kykenee yhteistyöhön ja sitoutuu sovittuihin asioihin, joilla edistetään hänen asumisen taitojaan ja arjenhallintaa. Hän on valmis vastaanottamaan mielenterveys - ja/tai päihdeongelmaansa liittyvää hoitavan tahon määrittämää tukea ja hoitoa (esim. lääkehoito), joilla turvataan psyykkisen voinnin tasapainoa, kuntoutumista ja asumisen onnistumista.
6. Asiakkaan toimintakykyä voidaan ylläpitää ja/tai edistää kotiin vietävällä tuella ja/tai ennaltaehkäistä raskaamman tuen ja hoidon tarvetta.

Edellisten lisäksi Keusoten oman mielenterveys - ja päihdekuntoutujien Kotikuntoutuksen erityispiirteitä:

- Kotikuntoutus ei toimi lähtökohtaisesti samanaikaisesti erikoissairaanhoidon Matti-kuntoutuksen kanssa (vaikeista mielenterveysongelmista kärsiville suunnattu psykososiaalinen kuntoutusmalli), vaan suunnitelmallisesti esim. tämän jatkumona tai tilalla.
- Kotikuntoutus ei toteuta lääkehoitoa.
- Kotikuntoutuksen asiakkaalla on pyrkimys päihteettömyyteen eikä hänellä ole akuuttia päihdeongelmaa. Tukikäynneillä edellytetään päihteettömyyttä. Kotikuntoutuksen tuki joudutaan päättämään, jos asiakkaan päihteiden käyttö aktivoituu ja se tulee esteeksi kotikuntoutuksen työskentelylle (esim. kotikäynnit peruuntuvat/asiakasta ei tavoiteta, asiakas on toistuvasti päihtyneenä, kotona on päihdeporukoita).

3.2 TUETTU ASUMINEN (OMAT JA OSTOPALVELUT)

1. Tuetun asumisen palvelu toteutuu pääasiassa asumisyksikössä.
2. Asiakkaan mielenterveys -ja/tai päihdeongelman aiheuttama tuen tarve ei ole päivittäistä ja/tai pääasiallinen tuen tarve ajoittuu arkisin 8-18 välille.
3. Asiakas tarvitsee ohjausta ja motivointia asumisen taidoissa ja arjenhallinnassa (esim. asunnon kunnossapito ja laskujen maksu), hän kykenee ottamaan ohjausta vastaan ja hyötyy ohjauksellisesta tuesta.

4. Asiakas selviytyy päivittäistoiminnoista itsenäisesti (herääminen, pukeutuminen, peseytyminen, ruokailu).
5. Asiakas kykenee yhteistyöhön ja sitoutuu sovittuihin asioihin, joilla edistetään hänen asumisen taitojaan ja arjenhallintaa. Hän on valmis vastaanottamaan mielenterveys- ja/tai päihdeongelmaansa liittyvää hoitavan tahon määrittämää tukea ja hoitoa (esim. lääkehoito), joilla turvataan psyykkisen voinnin tasapainoa, kuntoutumista ja asumisen onnistumista.
6. Asiakkaan toimintakykyä voidaan ylläpitää ja/tai edistää tuetulla asumispalvelulla ja/tai ennaltaehkäistä raskaamman tuen ja hoidon tarvetta.

Edellisten lisäksi Keusoten oman tuetun asumisen yksikkö Wärttinän (Järvenpäässä) ja Jyvän (Hyvinkäällä) erityispiirteitä:

- Wärttinän asiakkaiden osalta tuen tarpeen takana voi olla sosiaalinen vähäosaisuus, syrjäytyminen ja/tai asunnottomuus, joihin liittyy arjenhallinnan vaikeudet ja tuen tarve.
- Wärttinän moniammatillinen henkilökunta on asiakkaiden tavoitettavissa arkipäivisin virka-aikana. Asumisyksikön yhteydessä oleva päiväkeskus on avoinna asiakkaille myös iltä-aikaan, jossa on tarjolla asiakkaille kolmannen sektorin toimintaa.
- Wärttinässä ei toteuteta lääkehoitoa.
- Wärttinässä asuvan asiakkaan toimintakyvyn on oltava sellainen, että hän pystyy poistumaan asunnosta itsenäisesti 3 minuutin aikana esimerkiksi tulipalotilanteessa (pelastuslaitoksen poistumisturvallisuusvelvoite).
- Wärttinässä asuntoihin ei ole esteetöntä kulkua, jolloin asiakkaan tulee kyetä liikkumaan ilman apuvälineitä/itsenäisesti.
- Wärttinässä on mahdollista suorittaa valvottu koevapaus, jos tuetun asumisen kriteerit muuten täyttyvät.
- Wärttinässä on tarjolla myös tilapäismajoitusta.
- Wärttinään ja/tai Jyvään muuttaessa asiakas sitoutuu päihteettömyyteen koko asumisjakson ajaksi ja hänellä on jo jonkin aikaa päihteetöntä elämäntapaa takana muuttaessaan yksikköön. Yhteisöllisessä yksikössä asuvilla asiakkailla on oikeus turvalliseen ja päihteettömään asuinympäristöön, joka vaarantuu, jos kaikki asiakkaista eivät sitoudu tähän.
- Jyvässä henkilökunta on asiakkaiden tavoitettavissa päivittäin, koska henkilöstä on samaa palveluasumisen yksikkö Tähkän kanssa.
- Jyvään muutetaan ensisijaisesti palveluasumisen yksikkö Tähkän kautta.
- Osa Jyvän tiloista on asiakkaiden yhteiskäytössä (esim. keittiö, peseytymistilat), joten tämä vaatii asiakkaalta kykyä sitoutua yhteisölliseen asumismuotoon.
- Jyvässä on mahdollista toteuttaa lääkehoitoa.

3.2.1 PÄIHTEET SALLIVA TUETTU ASUMINEN

1. Asiakkaan toimintakyky ei edellytä päivittäistä arjenhallinnan tukea ja ohjausta, eikä yöaikaista ammatillista tukea.
2. Asiakas hyötyy ja pystyy sitoutumaan yhteisölliseen asumisesta
3. Asiakkaan päihteidenkäyttö on ajoittain runsasta, mutta voi olla myös päihteettömiä jaksoja.
4. Asiakkaan päihteiden käyttöön voi liittyä (hoitamaton) psyykkinen sairaus
5. Asiakas osoittaa ajoittain motivaatiota tai kiinnostusta päihderiippuvuuden hoitoon
6. Asiakkaan päihdesairaus ei edellytä raskaampaa asumispalvelua

7. Asiakas ei tarvitse lääkehoitoonsa ja/tai somaattisiin sairauksiinsa asumispalvelun henkilökunnan apua
8. Asiakkaan päihteiden käyttö ei ole hallinnassa, mutta vakavia terveydellisiä haittoja ei vielä ole ilmennyt

3.3 PALVELUASUMINEN (OMAT JA OSTOPALVELUT)

3.3.1 KEVYT PALVELUASUMINEN

1. Asiakkaan mielenterveys ja/tai päihdeongelman aiheuttamat tuen tarpeet ovat useamman kerran viikossa toteutuvia
2. Asiakkaan toimintakyky mahdollistaa osallistumisen säännölliseen yksikön ulkopuoliseen työtoimintaan tai asiakas on osa- tai kokopäiväisessä opiskelussa
3. Asiakkaalla on tuen tarpeita päivittäisissä arjen taidoissa (esim. ravitsemus, hygienia, siisteys, vuorokausirytm, valvottu lääkehoito), mutta hän pystyy pääasiassa toimimaan ohjattuna.
4. Asiakkaan psyykkisen sairauden oireet voivat satunnaisesti ja usein määräaikaaisesti vahvistua ja vaihdella (esim. psykoottisuus, ahdistuneisuus), jolloin asiakas tarvitsee erityistä ohjausta ja läsnäoloa.
5. Asiakkaan toimintakykyä voidaan ylläpitää ja/tai edistää palveluasumisella ja/tai ennaltaehkäistä raskaamman tuen ja hoidon tarvetta.

3.3.2 PALVELUASUMINEN

1. Asiakkaan mielenterveys -ja/tai päihdeongelman aiheuttamat tuen tarpeet ovat päivittäisiä ja/tai useamman kerran päivässä toteutuvia.
2. Asiakkaan pääasiallinen tuen tarve rajoittuu klo 8-20 välille.
3. Asiakkaalla ei ole yöaikaista tuen tarvetta, ja hän pystyy tarvittaessa toteamaan avun tarpeensa ja hakemaan apua puhelimitse yöaikaan.
4. Asiakkaalla on tuen tarpeita päivittäisissä arjen taidoissa (esim. ravitsemus, hygienia, siisteys, vuorokausirytm, valvottu lääkehoito), mutta hän pystyy pääasiassa toimimaan ohjattuna tai osin avustettuna.
5. Asiakas tarvitsee asumispalveluissa intensiivistä ja pitkäjänteistä ohjausta ja kuntoutusta, jolla edistetään arjenhallintaa ja asumisen taitoja sekä asiakkaan omatoimisuutta.
6. Asiakkaan psyykkisen sairauden oireet voivat satunnaisesti ja usein määräaikaaisesti vahvistua ja vaihdella (esim. psykoottisuus, ahdistuneisuus), jolloin asiakas tarvitsee erityistä ohjausta ja läsnäoloa.
7. Asiakkaan toimintakykyä voidaan ylläpitää ja/tai edistää palveluasumisella ja/tai ennaltaehkäistä raskaamman tuen ja hoidon tarvetta.

Edellisten lisäksi Keusoten oman palveluasumisen yksikkö Tähkän erityispiirteitä:

- Tähkässä asuvien asiakkaiden käytössä ei ole yöaikaista päivystyspuhelinuutta.
- Tähkä on yhteisökuntoutuksellinen asumispalveluyksikkö. Lisäksi asumisyksikössä on asiakkaiden käytössä yhteisiä tiloja (esim. yhteiset keittiöt ja peseytymistilat), joka edellyttää asukkailla kykyä toimia yhteisössä.
- Tähkän asumisyksikkö on vain osin esteetön.
- Tähkään muuttaessa asiakas sitoutuu päihteettömyyteen koko asumisjakson ajaksi ja hänellä on jo jonkin aikaa päihteetöntä elämäntapaa takana muuttaessaan

yksikköön. Yhteisöllisessä yksikössä asuvilla asiakkailla on oikeus turvalliseen ja päihteettömään asuinympäristöön, joka vaarantuu, jos kaikki asiakkaista eivät sitoudu tähän.

- Tähkässä on tarjolla myös arviointiasumista.

3.3.3 PÄIHTEET SALLIVA PALVELUASUMINEN

1. Asiakas tarvitsee päihderiippuvuutensa vuoksi päivittäin apua, tukea ja ohjausta, mutta toimintakyky ei edellytä yöaikaista ammatillista tukea.
2. Asiakkaan päihteidenkäyttö on toistuvaa ja runsasta.
3. Asiakkaan päihteiden käyttöön voi liittyä (hoitamaton) psyykinen sairaus
4. Asiakkaalla on terveydellisiä ja somaattisia haittoja, joihin hän tarvitsee tukea ja ohjausta.
5. Asiakkaan motivaatio päihdesairautensa hoitoon on heikko.

3.4 TEHOSTETTU ASUMISPALVELU (OSTOPALVELUT)

3.4.1 TEHOSTETTU ASUMISPALVELU

1. Asiakas tarvitsee mielenterveys -ja/tai päihdeongelmasta johtuen intensiivistä tukea ja apua tai työntekijän läsnäoloa tai valvontaa. Asiakkaan tuen tarve on ympärivuorokautista, monimuotoista ja ennakkoimatonta.
2. Asiakkaalla on runsaasti avun ja tuen tarvetta päivittäisissä arjen taidoissa (esim. ravitsemus, hygienia, siisteys, vuorokausirytm, valvotun lääkehoidon toteuttaminen) ja hän tarvitsee paljon työntekijän ohjausta ja apua näiden toteuttamisessa.
3. Asiakas tarvitsee runsaasti vahvaa psyykkistä tukea arjessa selviytymisessä.
4. Asiakkaan psyykkisen sairauden oireet ovat usein säännönmukaisesti vahvasti tai toistuvasti esillä arjessa ja asiakas tarvitsee paljon "vierihoito"-tyyppistä tukea. Asumisyksikössä tulee olla valmius ympärivuorokautisesti reagoida asiakkaiden haastaviin tuen tarpeisiin.
5. Asiakkaan toimintakykyä voidaan ylläpitää ja/tai edistää tehostetulla asumispalvelulla ja/tai ennaltaehkäistä raskaamman tuen ja hoidon tarvetta.

3.4.2 VAATIVA TEHOSTETTU ASUMISPALVELU

1. Asiakas tarvitsee mielenterveys -ja/tai päihdeongelmasta johtuen intensiivistä ympärivuorokautista vahvaa ohjausta ja apua tai työntekijän läsnäoloa tai valvontaa.
2. Asiakkaan käytös on impulsiivista, ennakkoimatonta, kontrolloimatonta ja uhkaavaa (esim. aggressiivista) ja asiakkaalla esiintyy voimakkaita psykoottisia oireita ja itsetuhoisuutta.
3. Vaativan tehostetun asumispalvelun vahvemmallalla henkilöstömitoituksella vastataan erityisen vaativaan itsetuhoisuudesta ja vaikeasta psykoottisuudesta johtuvaan palvelutarpeeseen, jotta sairaalahoito vältetään.

3.4.3 PÄIHTEET SALLIVA TEHOSTETTU ASUMISPALVELU

1. Asiakas tarvitsee päihderiippuvuutensa vuoksi ympärivuorokautista hoitoa, tukea ja ohjausta
2. Asiakkaan päihteidenkäyttö on hallitsematonta, päivittäistä ja runsasta
3. Asiakkaan päihteiden käyttöön voi liittyä (hoitamaton) psyykinen sairaus
4. Asiakkaan kognition taso voi olla alentunut päihteiden käytön vuoksi
5. Asiakkaan käytös voi olla impulsiivista, ennakoimatonta, kontrolloimatonta ja uhkaavaa (esim. aggressiivista).
6. Asiakkaalla ei ole motivaatiota päihdesairautensa hoitoon.